

Przekład „Koranu” polskich Tatarów był trzecim na świecie

17 października 2017

Przekład „Koranu” polskich Tatarów był trzecim na świecie – po łacińskim i włoskim. Takiego odkrycia dokonali naukowcy z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Grupa kierowana przez dr hab. Joannę Kulwicką-Kamińską planuje wydać unikalne tłumaczenie z XVI wieku.

Na Wydziale Filologicznym UMK działa jedyne na świecie Centrum Badań Kitabistycznych – profesjonalny ośrodek badań tatarskiego piśmiennictwa religijnego. Przekład Koranu naukowcy badali w ramach projektu „Tefsir”. „Udało nam się potwierdzić, że jeden z typów zabytków – tatarski tefsir – jest przekładem Koranu z 2. połowy XVI wieku” – powiedziała PAP Kulwicka-Kamińska. „Nasze odkrycie powoduje, że trzeba zaklasyfikować przekład Koranu na język polski, jako trzeci na świecie po przełożeniu na łacinę i język włoski”.

Przekład, co już dziś wiadomo dzięki naukowcom z UMK, ściśle trzyma się ortodoksji. Badacze odczytali już ponad dwa tysiące

stron.

Jak wyjaśniła badaczka, w świecie islamu tefsiry są znane jako komentarze do „Koranu”, u Tatarów zaś mianem tefsir określa się obszerne manuskrypty zawierające pełny tekst Koranu z jego podwierszowym przekładem na język polski, uzupełnionym o warstwę egzegetyczną. „Tatarzy użyli tej nazwy, ponieważ w islamie obowiązuje zakaz tłumaczenia Koranu na języki niekanoniczne” – podkreśliła kierownik projektu.

Zwróciła przy tym uwagę, że do tej pory nie odczytano całego zabytku polskich Tatarów, jakim jest tefsir, oraz nie dokonano jego wieloaspektowej i specjalistycznej analizy.

Dodała, że tatarski przekład Koranu jest „podwójnie zaszyfrowany”: przez zapis warstwy orientalnej i słowiańskiej pisownią arabską, oraz przez użycie nazwy tefsir (tefsir z arabskiego to „interpretacja, komentarz”). „Podwójny szyfr dokumentu przez wieki uniemożliwiał to odkrycie” – zaznaczyła Kulwicka-Kamińska.

Naukowcom z UMK udało się dotrzeć do ponad 20 tefsirów i zbadać jeden z najstarszych – tefsir z Olity (1723 r.) oraz jeden z najmłodszych – tefsir Józefowa (1890 r.). Najstarszym znanym zabytkiem jest tefsir miński z 1686 roku. Pierwsze sury (rozdziały) zapisane są po turecku. Dopiero od dziewiętnastej sury jest zapis polski z użyciem arabskiego alfabetu.

Wiadomo, że przekładów musiała dokonywać wykształcona elita stanu duchownego, utrzymująca kontakty z muzułmańskim Wschodem oraz władająca zarówno językami orientальnymi, jak też słowiańskimi.

Projekt „Tefsir” jest finansowany z grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. „W tym roku zaczęliśmy realizację drugiej części grantu, którego celem jest krytyczna edycja tatarskiego przekładu „Koranu”. Przekłady były anonimowe, co było typowe dla literatur rękopiśmiennych, a tu motywowane również względami religijnymi. Tatarzy, podobnie jak średniowieczni

tłumacze, czynili to na chwałę bożą” – powiedziała PAP dr hab. Kulwicka-Kamińska.

W planach jest wydanie publikacji przekładu „Koranu” w języku staropolskim, a także w przekładzie na współczesny język polski, jako cenny zabytek polskiej kultury narodowej.

Autorstwo: Tomasz Więclawski

Zdjęcie: [rehberkolejleri](#) (CC0)

Źródło: [NaukawPolsce.PAP.pl](#)